

L'Aliança més fràgil

L'evident brutalitat dels talibans i l'aparició de l'Aliança del Nord com una alternativa inciten a pensar que aquests darrers són els únics capaços d'estabilitzar el país. Però els que coneixen els components de l'Aliança alerten que no són la solució. En aquest sentit el factor ètnic, tot i que no és la causa del conflicte actual, sí que és la clau per a evitar que s'eternitzi l'enfrontament.

Diu la mitologia afganesa que Déu/Al·là va crear el món amb diversos pobles, i que quan va haver acabat va agafar les restes que li sobraven, les va llançar a l'aire i el lloc on van caure es va convertir en l'Afganistan. La llegenda descriu amb habilitat una de les principals característiques d'aquest país: la multiètnicitat. Això, però, no vol dir que la lluita que hi ha actualment entre l'Aliança del Nord i els talibans sigui una batalla ètnica, ans el contrari. Simplement és un recordatori que la solució al conflicte passa perquè el nou govern que s'instal·li a Kabul sigui representatiu de tots els colors del país.

“Des de fa milers d'anys —explica la iraniana Nazanín Amirian, politòloga i doctora en filosofia— cada ètnia sap quina és la seva porció de poder. Els paixtus sempre han tingut la majoria del poder perquè en són més i això era admès pels altres. El que passa és que els talibans van arribar a Afganistan amb un pla organitzat per EUA, l'Àrab Saudita i el Pakistan per 'netejar' el país pels seus oleoductes i van augmentar els odis.” Amirian posa com a exemple “que els talibans, de majoria paixtu, van humiliar les altres ètnies fent que duguessin un tros de roba cosit per demostrar que no eren paixtus. Però abans dels talibans no hi havia hagut aquests problemes”.

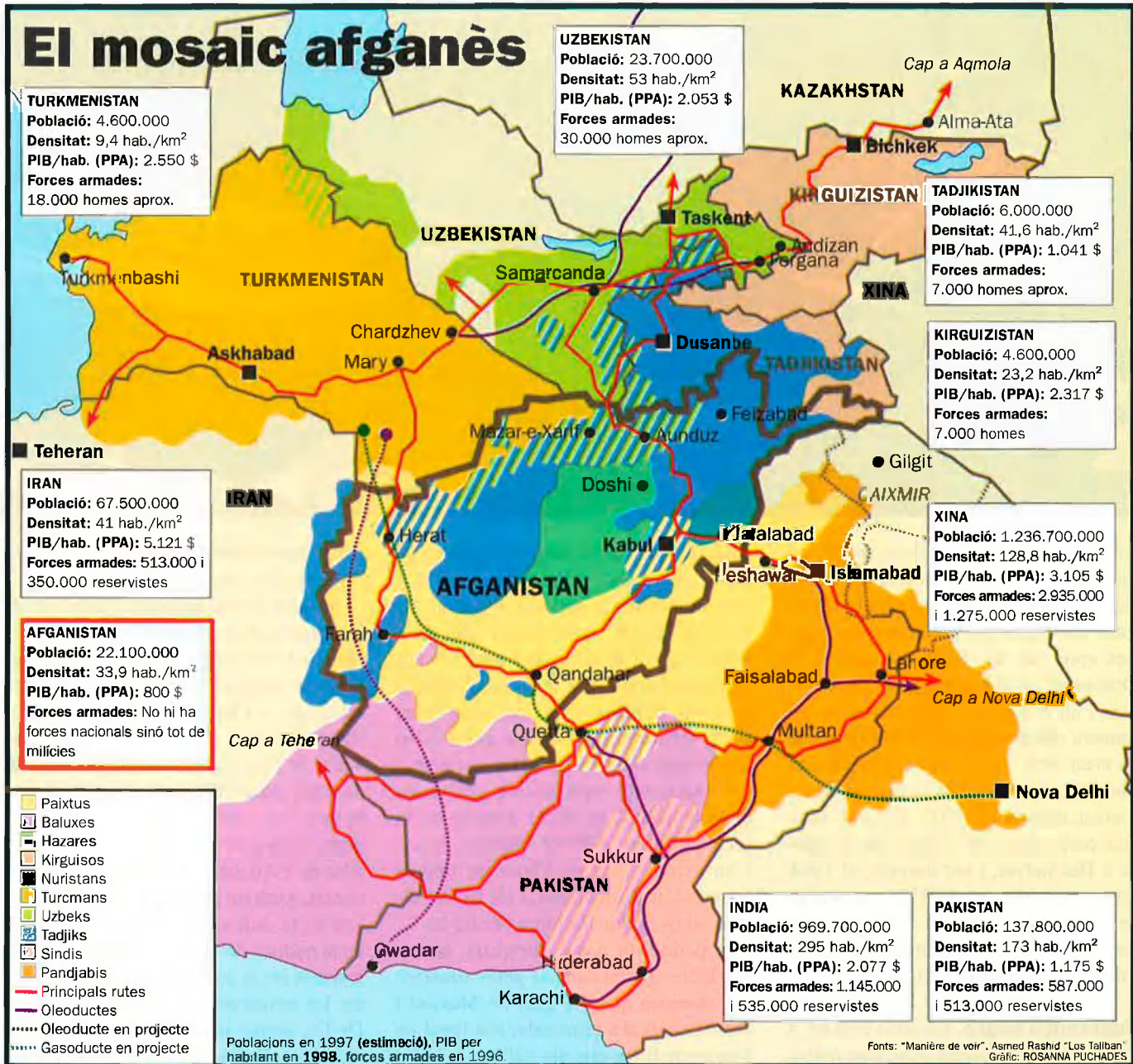
A l'Afganistan hi ha desenes d'ètnies i grups tribals, entre els quals destaquen els paixtus (38%), els tadjiks (25%), els hazares (19%), els uzbeks (6%), i els balutxis (2%); la majoria dels quals for-

men part de grups ètnics que van més enllà de les fronteres afganeses. Els paixtus, per exemple, també són nombrosos a l'oest del Pakistan i els seus vincles amb els germans afganesos són molt forts, i això fa que la frontera sigui molt permeable per l'activitat ramadera, l'intercanvi comercial, tant lícit com il·lícit, i el moviment de refugiats. Les dues bandes van estar juntes en l'anomenat Paixtunistan, que fou l'embrió de l'Afganistan actual. Però el 1893 l'imperi britànic va marcar les fronteres actuals. Al Pakistan hi ha hagut moviments de reivindicació paixtu, cosa que ha estat titllada de separatista pels altres col·lectius pakistanesos. La majoria són sunnites, però hi ha algunes comunitats xiïtes.

Tot i tenir un sentit d'identitat comuna a banda i banda de la frontera i una mateixa llengua, dins el món paixtu hi conviuen moltes tribus i clans amb característiques diferents i que sovint han acabat enfrontant-se. Els talibans van sorgir d'aquesta ètnia, però això no vol dir que tots els paixtus siguin talibans; també n'hi ha, encara que pocs, en alguna de les faccions de l'Aliança del Nord. També hi ha diversos grups minoritaris oposats als talibans, que són de majoria paixtu, i que també promouen un islam fonamentalista, com Hizb-i Islami, de Gulbeddín Hekmatiar, o Ittihad-e Islami, d'Abdul Rasul Sayyaf. Els pocs paixtus polititzats que no s'adscriuen a cap d'aquests grups malviuen com a refugiats a Pakistan o exiliats a Europa.

Per la seva banda, els tadjiks són d'origen persa i, com la majoria afganesa,

El mosaic afganès

també professen l'islam sunnita, tot i que hi ha petits grups xiïtes. Un dels grups principals de l'Aliança del Nord, la Jamaat-i Islami del cabdill assassinat Ahmed Xah Massud, són tadjiks. També dins l'Aliança hi ha els grups que apleguen a la minoria hazara. Aquest col·lectiu són xiïtes i tenen trets facials mongoloides. Les seves marcades diferències físiques, religioses i culturals els han valgut la discriminació per part dels successius governs paixtus, especialment el taliban. Això els va fer acostar-se a l'Iran, tant el del xa com al re-

volucionari, amb qui comparteixen religió. Després de diverses lluites inter-ètniques, el principal grup que aplega hazares és Hezb-i Wahdad. El darrer gran grup de l'Aliança és el capitanejat per l'uzbek Rachid Dostam. Els uzbeks de l'Afganistan són sunnites i bona part dels que ara s'emparen sota el lideratge de Dostam abans havien format part de milícies comunies. Dostam, que dirigeix la Jumbish-e-Millî Islami, ha fet una espectacular evolució del comunisme fervent a l'islamisme.

Altres grups ètnics menys organitzats són els baluxes, que formen part d'un col·lectiu més ampli que arriba a l'Iran i Pakistan, amb un origen similar al dels kurds, i que en alguna ocasió, sobretot a Iran, han reclamat el dret d'autodeterminació. En aquest mosaic d'ètnies també hi destaquen els nuristans, una comunitat molt petita d'origen persa que no va ser islamitzada fins al segle XVIII. El territori dels nuristans era conegut com "Terra d'heretges", i adoraven, i en alguns casos encara adoren, ídols com arbres i pedres.

Totes les faccions en lluita tenen una ètnia majoritària, però hi ha excepcions. La Jamaat és bàsicament tadjik, però alguns dels seus millors consellers militars eren paixtus. També la milícia de Dostam té tadjiks en posicions dirigents. Uns i altres han fet i desfet aliances de manera constant. Dostum, per exemple, va estar amb els comunistes fins la caiguda del règim després de la retirada soviètica; després el 1993 s'alià amb Massud, però trencà poc després per acostar-se a Hekmatyar, i per després, el 1994, tornar amb Massud. El 1995 va ajuntar-se amb els talibans i el 1996 va tornar amb Massud per constituir amb altres grups l'Aliança del Nord.

Esperança negra. Els atacs dels EUA i Gran Bretanya contra posicions talibanes de la setmana passada s'han plantejat com una operació per facilitar que l'Aliança del Nord derroti els talibans per terra i ocupi Kabul. Però segons moltes ONG de drets humans i especialistes en Afganistan, els membres de l'Aliança no són la millor solució, ni tan sols el mal menor.

El 6 d'octubre l'ONG Human Rights Watch (HRW) va emetre un comunicat on apel·laven a EUA, Rússia i l'Iran i la resta d'estats que faciliten armes als grups de l'Aliança, que ho condicionin al respecte als drets humans. Segons les dades d'HRW, en una zona controlada per l'Aliança entre 1999 i 2000 es van

cometre execucions sumàries, crema de cases, saquejos, principalment contra paixtus i altres sospitosos d'ajudar els talibans. També han criticat que quan aquests grups dominaven Kabul van cometre molts crims, i que tant l'Aliança com els talibans estan reclutant nens fins i tot menors de quinze anys. "Cap comandant afganès ha estat detingut i fet responsable dels abusos contra els drets humans", ha dit el director de la secció d'Àsia d'HRW, Sidney Jones, i ha avisat: "Ara és l'hora de trencar aquest cicle d'impunitat, i els EUA i els seus aliats tindran la força per fer-ho."

La periodista Anna Tortajada, autora del llibre *Afganistan: el grito silenciado*, assegura que "la gent de Massud i Dostam són uns criminals, són igual de fonamentalistes que els talibans". I afegeix: "Ja van imposar el fonamentalisme islàmic quan governaven, del 1992 al 1996, i feien saquejos i matances. Per això ara la gent fuig de Kabul no només per les bombes, sinó pel temor a un govern de l'Aliança." També és d'aquesta opinió la politòloga Amirian, l'Aliança no és la solució, ni de bon tros: "Primer —explica— perquè representen només les ètnies minoritàries, i en segon lloc perquè ningú no té dret a escollir un govern des de fora, com si els afganesos fossin menors d'edat." Amirian apunta que un govern de l'Aliança serà transitori, ja que no hi haurà ni els paixtus ni els moderats laics, "que són molts", i a més "hi

haurà assassinats entre els líders de les diverses faccions de l'Aliança".

Una altra de les solucions que els EUA estudien és fer tornar el rei afganès Mohammed Zahir Shah, que actualment viu a Roma, on es va exiliar el 1973. Per Tortajada és una bona solució, però només "com a persona de prestigi que pot convocar la Loia Jirga, l'assemblea de tots els caps tribals del país, i que és el que la gent vol i on pot decidir". Tortajada, però, alerta que "si agafen el rei com a titella de l'Aliança no podrà fer res". Per contra, Amirian pensa que l'opció del rei "no és la millor, perquè ha estat absent de la política del país i la majoria dels afganesos no el coneixen, tot i que ara totes les emissores persòfones en parlen. De fet, només alguna gent gran recorda que amb ell almenys no hi havia guerra ni fam i pensen que és el mal menor. Podria ser comparable aquí amb Tarradellas", i conclou: "Si funciona, millor. Pitjor que els talibans no serà." Amirian, però, també insisteix, com Tortajada, en la idoneïtat de convocar la Loia Jirga, que no es reuneix des de fa deu anys.

Però l'opció de convocar aquesta assemblea no sembla el que més preocupi ni a la coalició occidental ni tampoc a l'Aliança del Nord, ni, encara menys, als talibans. Si les coses continuen així, doncs, el mosaic afganès pot continuar molts més anys trencat.

Oriol Cortacans